
Presentació

Us presentem un nou número de *Quaderns del CAC*, que hem volgut dedicar a la diversitat en les indústries culturals. Els monogràfics sobre la ràdio i sobre els serveis OTT dels dos darrers números testimonien l'abast dels canvis en curs dels sistemes de comunicació, que afecten les formes en què es produeixen, distribueixen, consumeixen i monetitzen els béns i serveis vehiculats per les indústries culturals. Tots aquests canvis aixequen molts interrogants sobre les conseqüències per a la diversitat.

Havent-se convertit en un terme recurrent en el discurs polític i acadèmic, el mateix concepte segueix essent molt polisèmic, però tothom accepta la seva centralitat en l'establiment de polítiques públiques. Òbviament, no hi ha consens sobre l'orientació d'aquestes polítiques perquè, al marge dels principis generals compartits, hi ha molts conflictes d'interès entre els diferents actors implicats en les indústries culturals i de comunicació.

Malgrat que els estats han vist reforçada la seva capacitat per establir polítiques encaminades a garantir la diversitat a l'empara de la Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural (2001) i la Convenció sobre la protecció i promoció de la diversitat de les expressions culturals (2005) aprovades per la UNESCO, la realitat dista molt de ser òptima, perquè els riscos i desafiaments derivats dels canvis en curs son d'una magnitud extraordinària.

Des de *Quaderns del CAC* hem volgut contribuir a l'exploració d'aquesta qüestió complexa amb la convocatòria de treballs per a aquest monogràfic, en el qual hem comptat amb l'assessorament de dos especialistes reconeguts en la matèria, la professora **María Trinidad García Leiva** i el professor **Luis A. Albornoz**, que ens han ajudat a delimitar la temàtica i orientar la crida. Precisament ells són la nostra ploma convidada d'aquest número, tot i que per petició expressa el seu treball ha estat sotmès, com tots els altres, a una avaluació d'experts amb cegament doble.

Així doncs, **María Trinidad García Leiva** i **Luis A. Albornoz** obren la secció monogràfica amb *Indústries culturals i diversitat: vells debats i nous desafiaments*, un article que emmarca la temàtica central d'aquest número. Analitzen el rol central del concepte de diversitat en les indústries culturals. Aquesta aportació permet interpretar els desafiaments que es plantegen avui per establir polítiques públiques en el camp dels béns i serveis culturals transformats per la digitalització, sense perdre de vista la història dels debats sobre el paper dels estats en matèria de cultura i comunicació.

Katharina Hoelck i **Heritiana Ranaivoson**, a l'article *Amenaça o oportunitat? Diversitat cultural a l'era de les plataformes digitals a la UE*, aborden una de les principals preocupacions derivades de la digitalització, que és l'efecte de les plataformes *over the top* (OTT) sobre la diversitat dels béns culturals a Europa, i aporten recomanacions per a la seva protecció a la llum dels canvis en la cadena de valor.

Jacques Guyot, a l'article *La Convenció de la UNESCO de 2005 o l'impensat de la pluralitat lingüística*, enfoca la temàtica de la diversitat lingüística en la Convenció de la UNESCO de 2005. L'autor documenta la forma com s'aborda aquesta temàtica, que suposa una retracció respecte a l'estat dels debats recollits en textos, informes i declaracions precedents de la mateixa institució.

Alejandro Perales revisa a *La promoció i protecció de la diversitat en la legislació comunicativa europea* la forma en què s'aborda la temàtica de la diversitat en el cos normatiu europeu i espanyol. L'article posa de manifest el diferent tractament en la normativa sobre els serveis de comunicació audiovisual i sobre les comunicacions electròniques. Mentrestant, tant en l'àmbit europeu com en el de l'Estat espanyol, les normatives sobre l'audiovisual preveuen uns certs condicionaments per als operadors; en el cas de les comunicacions electròniques les previsions sobre la diversitat són molt escadusseres en la directiva europea i completament inexistents en la normativa estatal.

Antonios Vlassis aporta a *Elaboració d'una agenda digital per a la diversitat de les expressions culturals: la UNESCO, noves normes de governança per a la cultura i les dinàmiques de poder* les claus per interpretar el joc d'interessos dels diferents actors involucrats en el desenvolupament de les noves normes de governança de la diversitat en les expressions culturals, en el context digital, derivades de la Declaració de la UNESCO de 2005.

Pilar Torre Villaverde, a l'article *Els agents culturals a internet i les pràctiques que contribueixen a la seva diversitat*, dissectiona els canvis en el rol dels agents culturals en el context de les mutacions registrades en la creació artística i la difusió dels continguts culturals provocats per les tecnologies digitals i la web. Detecta l'emergència de noves figures l'activitat de les quals està relacionada de forma directa amb la defensa de la diversitat cultural.

José Márcio Barros i **José Oliveira Júnior**, al seu article *Notes i estudis metodològics sobre indicadors de diversitat en la producció audiovisual*, qüestionen la dificultat de la mesura de la diversitat cultural en la fase de producció audiovisual. Fan una proposta de variables i models i l'apliquen a un cas d'estudi sobre una experiència al Brasil durant la fase de producció.

Emilia Zboralska, **Charles H. Davis**, **Jeremy Shtern** i **Vanessa Ciccone** aborden a *Informe sobre la diversitat cultural a la indústria audiovisual canadenca: Una supervisió més significativa* la problemàtica de la mesura i el seguiment de la diversitat en la televisió. Fins i tot en el cas en què, com va fer la Canadian Radio-television and Telecommunications Commission (CRTC), s'estableixen mesures per seguir la gestió de la diversitat per part dels operadors, l'anàlisi dels informes revela que són molt desiguals i insuficients i posa en relleu la necessitat d'estandardització i l'establiment d'unitats de mesura.

En la secció d'articles incloem l'aportació d'**Ignacio Bergillos** amb el treball *Invitacions a la participació de l'audiència a través de la televisió a Espanya: anàlisi de l'horari de màxima audiència dels canals generalistes el 2010 i el 2014*, on s'analitza el fruit de la recurrent crida a la participació de les audiències televisives per part dels operadors. A partir d'una conceptualització original de les formes de participació, s'observen les relacions d'aquestes amb la titularitat del canal i amb els gèneres televisius.

Lola Costa Gálvez, en el seu article *Ràdio musical i servei públic, a qui li importa? A la CCMA*, aborda les relacions entre música i servei públic radiofònic a partir de l'estudi de cas de les emissores de la CCMA. A partir de l'anàlisi de les estratègies programàtiques i digitals, identifica dos models de resposta des del servei públic.

Joan Ferrés Prats, **Mònica Figueras-Maz**, **Maria-Jose Masanet** i **Amalia Hafner Táboas** analitzen a *Per què els joves consumeixen telerealtat? Estudi de cas de Mujeres y Hombres y Viceversa i implicacions per a l'educació mediàtica* la complexa interacció entre la raó i l'emoció com a factor explicatiu del consum de telerealtat per part dels joves, a partir d'un estudi de cas.

Ramon Galindo Caldés, **Marc Vilalta Reixach** i **Aida Martori Muntsant**, al treball *Les formes jurídiques de cooperació en la gestió del servei públic municipal de ràdio i televisió*, fan una revisió de les diferents fórmules de cooperació previstes a l'ordenament jurídic i els possibles beneficis que se'n deriven per a la sostenibilitat dels serveis públics audiovisuals locals.

César Bárcenas identifica a *L'apagada analògica a Mèxic: oportunitats i riscos per a les polítiques de comunicació de servei públic davant la transició a la televisió digital terrestre* les característiques amb què s'està realitzant l'apagada analògica en la televisió a Mèxic i els impactes sobre el servei públic i les polítiques de comunicació.

Toni Sellas i **Montse Bonet**, a l'article *Ràdio en línia i projectes nadius a Catalunya. Els riscos i atractius de la incertesa*, analitzen l'evolució del mercat radiofònic, en delimiten les dificultats i posen de manifest les respostes que estan donant els nous entrants que exploren les possibilitats de la xarxa i les contrasten amb les activitats dels operadors tradicionals.

Emili Prado
Director